

تولید فرش دستباف بدون نیاز به دار؛ آمیزه‌ای از هنر و فناوری

پژوهشگر جوان ایرانی به منظور کاهش هزینه و زمان مورد نیاز برای تولید فرش دستباف و بازگرداندن این هنر ارزشمند ایرانی به خانه‌های مردم، ایده فرش دستباف بدون دار را ارائه کرد و در جشنواره خوارزمی نیز جایزه گرفت.

به گزارش خبرنگار علمی ایرنا، فرش دستباف ایرانی یکی از مهم‌ترین نمادهای فرهنگی و هویتی این سرزمین است. این هنر ارزشمند به دلیل تنوع در تکنیک‌های بافت، طرح، رنگ و جنس هیچ کالای مشابهی ندارد و به عنوان یک اثر هنری و کاربردی شناخته می‌شود.

یکی از طرح‌های برگزیده در بیست و ششمین جشنواره جوان خوارزمی، طرح فرش دستباف بدون نیاز به دار بود. هانیه علمزاده پژوهشگر جوان کشورمان که برگزیده بخش نوآوری جشنواره جوان خوارزمی امسال است، در گفت‌وگو با خبرنگار ایرنا جزئیاتی از این طرح ابتکاری و مزیت‌های آن را تشریح کرد.

وی درخصوص اینکه چگونه این ایده به ذهنش خطور کرده است، گفت: رشته تحصیلی من در زمینه فرش بوده است و در دانشگاه هنر در رشته فرش تحصیل کردم و می‌توانم گفت که سال‌هاست در این فضا فعالیت دارم، پیش از این نیز تا بلوفرش‌هایی با نقوش خود فرش و پایبندی به اصول ساخت فرش ایرانی تولید کرده و به نمایش گذاشته بودم.

این پژوهشگر جوان گفت: ایده این کار به یک باره به ذهن من رسید، اما سال‌ها دغدغه این را داشتم که فرش ماشینی، جایگزین فرش دستباف شده و به این هنر اصیل لطمه وارد کرده است.

وی افزود: در این سال‌ها همواره در این اندیشه بودم تا طرحی ارائه دهم که به کمک آن هم حداکثر ویژگی فرش دستباف را حفظ کرده و هم با توجه به درآمد افراد جامعه، کالای مرغوب عرضه کنیم.

علمزاده توضیح داد: ساختار کلی فرش دستباف شامل تار، پود و پرز (گره) است که از مواد اولیه طبیعی تهیه می‌شود و با دست بر روی دارهای افقی یا عمودی بافته می‌شود. من در این طرح، دارکشی و چله‌کشی و پودکشی را حذف کردم و به گره‌ها و الیاف گره، پایبند بودم.

وی افزود: فرش دستباف بدون نیاز به دار با استفاده از پشم طبیعی و با گره متقارن بافته شده است، در این نوع فرش، بستر تار و پود از یک شبکه توری تشکیل شده که مراحل چله‌کشی و پوددهی را حذف کرده است. گره‌ها به صورت مستقیم میان خانه‌های شبکه، زده می‌شوند و محکم می‌شوند.

این پژوهشگر جوان با بیان اینکه به کمک این طرح اتصال تار و پود به صورت پیش‌ساخته در توری آماده می‌شود، افزود: از نظر ظاهری این فرش تفاوتی با فرش‌های سنتی ندارد و در این ایده، سرعت بافت به طور چشمگیری افزایش می‌یابد. به دلیل طراحی خاص این نوع فرش، حتی امکان حذف نقشه نیز وجود دارد و طرح می‌تواند مستقیماً روی شبکه رسم شود که در زمان و هزینه طراحی صرفه‌جویی می‌کند.

وی اظهار داشت: این محصول نه تنها جایگزین فرش دستباف سنتی نیست بلکه به عنوان یک گزینه مشابه، مزایایی چون میزان تولید کوتاه، قیمت پایین، امکان تولید انبوه، بافت در سایزها و اشکال نامتعارف، وزن سبک و شست‌وشوی آسان را ارائه می‌دهد.

علیزاده خاطرنشان کرد: البته طرح فرش دستباف بدون دار، نیاز به توسعه و تحقیق بیشتری دارد، تحقیقات من هنوز ادامه دارد و زمانی که پیشرفت بیشتری به دست بیاورم طرح را عمومی‌سازی می‌کنم.

وی ادامه داد: این طرح همه مراحل امتحانی خود را پس داده اما هنوز به تولید انبوه نرسیده است و امیدوارم در سال پیش رو آزمایش‌های ما به اتمام برسد.

علیزاده با تاکید بر اینکه طرح فرش دستباف بدون دار قطعاً می‌تواند گسترش یابد، گفت: اگر افراد متخصص کمک کنند می‌توانیم این طرح را عملیاتی کنیم، البته من بارها گفتم که هرگز جایگزینی برای فرش ایرانی نخواهیم داشت اما می‌توانیم محصولی نزدیک به ویژگی فرش دستباف با قابلیت استفاده عموم داشته باشیم.

وی تاکید کرد: فرش عرضه شده برای افرادی که تمایل به استفاده از فرشی با الیاف طبیعی دارند و به دنبال قیمت مناسب هستند، بسیار مطلوب است.

علاوه بر این، به دلیل ویژگی‌های زندگی شهری و آپارتمان‌نشینی، امکان استفاده از دار برای بافت فرش دستباف که نیاز به فضای نسبتاً زیادی دارد و بافت به این روش، سر و صدای زیادی هم در محیط

ایجاد می‌کند، بسیاری از علاقه‌مندان به این هنر، عملاً امکان بافت فرش در منزل را ندارند ولی با این طرح ابتکاری و در صورت ترویج آن، موانع فیزیکی تا حدود زیادی از سر راه برداشته می‌شود و با توجه به سهولت، کاهش هزینه و زمان مورد نیاز، انتظار می‌رود رونق قابل توجهی در هنر-صنعت بافت فرش دستباف ایجاد شود.